

batera bildu nahi da hizkuntza nazional katalana, ordualdi hertsietan hesituz.

Baina ez da hori okerreina: «Kataluniaren ordezkari-tza daramaten indar politikoetarik gehienak aipagabeki katalanaren hondamendi geldia baina sistematiko horretan partaide dira, eta jokabide hau (...) nahiko berria dugu gure artean». Hizkuntzaren arazoa, gizarte industrial honetan ez zaie pragmatikoa gertatzen: zerbait jatorri-rik lortzeko mass-media-k eskuratu beharko lirateke, eta, egia esan, komunikabide horiek lortuko dituzten politikariek erosoagoa dute, beren helburuetarako, gaztelania, katalana baino. Bestalde, badago arrazoin teoriko-ideologiko bat ere politikarien jokabide hori argitzeko: lehenago abertzaletasun etniko bat zuen Kataluniak, baina, inmigrazioaren obraz, gizarte-homogeneotasuna galdu egin du Printzerriak. Orain, katalanismo klasikoaren argudioa («ama-hizkuntzaren defentsa»), boomerang bat bilakatu zaio hizkuntza nazionalari. Politikari katalanek atzera egiten dute, katalanari gaztelaniarekiko berdinaliozkotasuna eman behar zaionean.

Irakurleak pentsa dezakeenez, hain laburki eman dudan artikulua honek zoko askotatik iratzarri ditu erresuminak. Maria Manent-ek adibidez, ez du uste inola ere katalana frankismoan baino okerrago dagoenik; batez ere, idazle honek politikarien ekintzaren jatorrasuna eta premia defendatzen ditu, eta, alderdi abertzaleen aringarritzat, Kataluniako indar politikoen arteko erlazio-identetasuna gogoratzen du. Ez dago benetan egoera politikoaren nagusi den alderdi abertzalerik. Manent-ek politikarien eta intelektualen arteko ohizko etsaigoa azpimarratzen du, eta batez ere Manifestuak daukan pessimismoa —eta nahi bada, fatalismoa— salatzen. Kataluniak bere norabide berriak bilatzen dituen une honetan, «testigutza desbideratzailea» da honelako Manifestu bat, dio M. Manent-ek. Arazoaz interesatuak oso kontrako eritzitan banatu dira. ■ *Joseba Intxausti.*

Baietz urtea gaizki bukatu!

Ez dugu behintzat alai-alai hasi 1980 hau:

- Irun, Erretereria, Galdakao, Lujua eta abarretako biolazioak.
- Miñoien buruaren hilketa Gasteizen.
- Yon-Kolako jabearen hilketa.
- Arroyo Gonzalez goardiazibilaren hilketa Altsasan.
- Moya Jimenez goardiazibilaren hilketa Elorrioren.
- J. M. Palacios-en hilketa Getxon.
- Carlos Saldiseren hilketa Lezon.
- Arrasateko eta Markinako tiroketak.
- Stadium-eko nagusiaren hilketa.
- Bonbaz lau hilak eta hamaika zaurituak Alonsotegin.

- Bergarako enterratzailearen hilketa.
- Goardiazibil bat hila eta bost zaurituak Basaurin.
- Ispaster-en sei goardiazibil eta Gorritxategi eta Olabarria hiltzea.
- Ondarroan Zubikarairen hilketa.
- Madrilen Yolanda Gonzalez-en hilketa.

Eta ziur, lerro batzutan luzatzerik izango dela zerrenda hau aldizkaria kaleratzen denerako. Urtearen hasiera ederra. Ederra martxa.

Etika aipa daiteke. Analisi politikoak egin daitezke. Nahi dena. Ez noa hortik. Ez dakit nik Alonsotegiko bonba hori ekintza itsu isolatu bat izan den, ala ekintza-mota berrien hastapena. Ez dakit. Baina ni txarrena pentsatzen hasia nago. Hemengo hilketak eta biolentzia ikusita, sofrituta, jende asko dago ikaraturik, eta horien artean ni. Analisi «politikoak», buru «politikoak» bakarrik funtzionatu behar ote du beti gure baitan, edozein ekintza zuritzeko edo gaitzesteko orduan? «Politika»ren gaintetik, «etika»ren gaintetik, 1980aren hasierako gertakari hauek beldurra sortu didate neri. Batez ere horixe: beldurra, ikara. Baietz 1980 hau gaizki bukatu! ■ *Kepa Etxeberria.*

Valentziera ala katalana

Joan den abuztuaren 23an, *Boletín Oficial del Estado*-k Dekretu bat argitaratu zuen, País Valencià osorako, bertako hizkuntza irakaskuntz sistemara eramanez: «Real Decreto... por el que se regula la inscripción de la Lengua Valenciana al sistema de enseñanza del País Valenciano», dio Legeak. Itxuraz, nahiko arrunta zen erabaki hau, lehenik emanda baitzeuden euskarari eta katalanari buruzkoak; hain zuzen bi egun lehenago eman zen galegoaz ari zena, eta bezperan bertan agertu zen euskarari zegokion Ordena bat ere. Ez zen inor asaldatzeko Dekretua...

Hala ere, berehala salatu zuten Dekretu hori, Valencia-ko eskuinaren jokutzat, Filologi Fakultateak, ICEk, CCOOek, UGTek, USOk, CNTek, eta abarrek; denek batera (34 elkargoak) arbuaiatu zuten Dekretuaren hizkera «landua» (irailaren 11n). Horrezaz gain, azaroan ezagutu zen oraindik argitaratzeke zegoen Ordena osagarria, giroa gorituz joan zen; abenduaren 12an manifestaldi handi batera iritsi arte. 70.000 lagun egon zirela esan zuen egunkari batek; Madrileko *El País*-entzat, oster, 30.000 izan zitezkeen manifestaldian parte hartu zutenak. Hizkuntzaren aldeko honelako ekintza zabalik apenas egin den sekula Turia ondoko hirian. Zer zebilen eta dabil, ba, tartean?

Erromanistek ongi dakitenez, hizkuntza latinkumeen artean ez